

★ PROJEKTHÅNDBOG ★

Projekt Læsespots

Vi skaber læselyst og læsefællesskaber
for og med børn i 0.-3. klasse

Samarbejde mellem Viborg Bibliotekerne og
26 SFO'er i Viborg Kommune

Indholdsfortegnelse

Hvorfor en projekthåndbog?	s. 3
Om projektet	s. 5
Projektopstart	s. 11
Fase 1: Udvikling af læseaktiviteter	s. 13
Fase 2: Udvikling af koncept for fysiske Læsespots og ”SFO-bibliotek”	s. 17
Samskabelse med børn	s. 21

Hvorfor en projekthåndbog? # 1

Læsespots er et ambitiøst projekt, fordi vi tror på, at vi sammen kan gøre en stor og positiv forskel for børnene i Viborg Kommune.

Læseoplevelser og gode historier kan berige børns liv på et utal af måder. Derfor skal vi sammen finde ud af, hvordan vi styrker børnenes læselyst, som er under pres. Vi skal også undersøge, hvordan vi kan etablere læsefællesskaber, der fungerer i hverdagen i SFO'erne.

Projektet er sat i verden for at skabe relationer og konkrete værktøjer og rum, der ikke blot skaber værdi i skoleåret 2020-21, men også skal bruges fremadrettet i SFO'erne til glæde og gavn for børnene.

Denne projekthåndbog skal hjælpe dig og de øvrige involverede i projekt Læsespots godt gennem projektet. Håndbogen gør det ikke alene, for vi skal hele tiden være i dialog med hinanden, men den er tænkt som et **opslagsværk med information om og inspiration til projektet**, der er stort og involverer mange mennesker.

Hvorfor en projekthåndbog? #2

Det forventes ikke, at du læser hele håndbogen igennem med det samme, men overskrifterne kan give dig et overblik over projektets indhold og forløb.

Hver projektfase har sit eget afsnit. Her finder du beskrivelse af, hvad der sker i denne fase. Der er desuden forslag til spørgsmål, som kan drøftes i din klynge ved opstarten af hver fase. Når I sammen svarer på spørgsmålene, får I afstemt forventninger og besluttet, hvordan I griber jeres opgave(r) an i netop den fase.

Samskabelse er et centralt begreb, som vi skal forholde os til i projektet. Grundlæggende handler det om, at biblioteksformidlere, SFO-medarbejdere og børn er ligeværdige og skaber løsninger sammen.

Bagest i håndbogen er der et særligt afsnit om samskabelse med henvisning til, hvor du kan finde mere inspiration og konkrete værktøjer, som kan bruges i en samskabelsesproces.

Om projektet

Indhold, formål, mål, organisering og projektforsløb

En national indsats

- Udviklingsprojektet er støttet af Slots- og Kulturstyrelsen og er en del af en national indsats i skoleåret 2020-21: Over hele landet samarbejder 35 biblioteker og lokale SFO'er om at skabe læselyst og læsefællesskaber for og med børn i 0.-3. klasse.
- Projekterne har samme formål, men er ellers meget forskellige – både hvad angår omfang og de modeller/produkter, man vil udvikle lokalt. Projektet i Viborg Kommune er det største af alle projekterne, og det er ambitionen at gøre vores kommune til modelkommune.

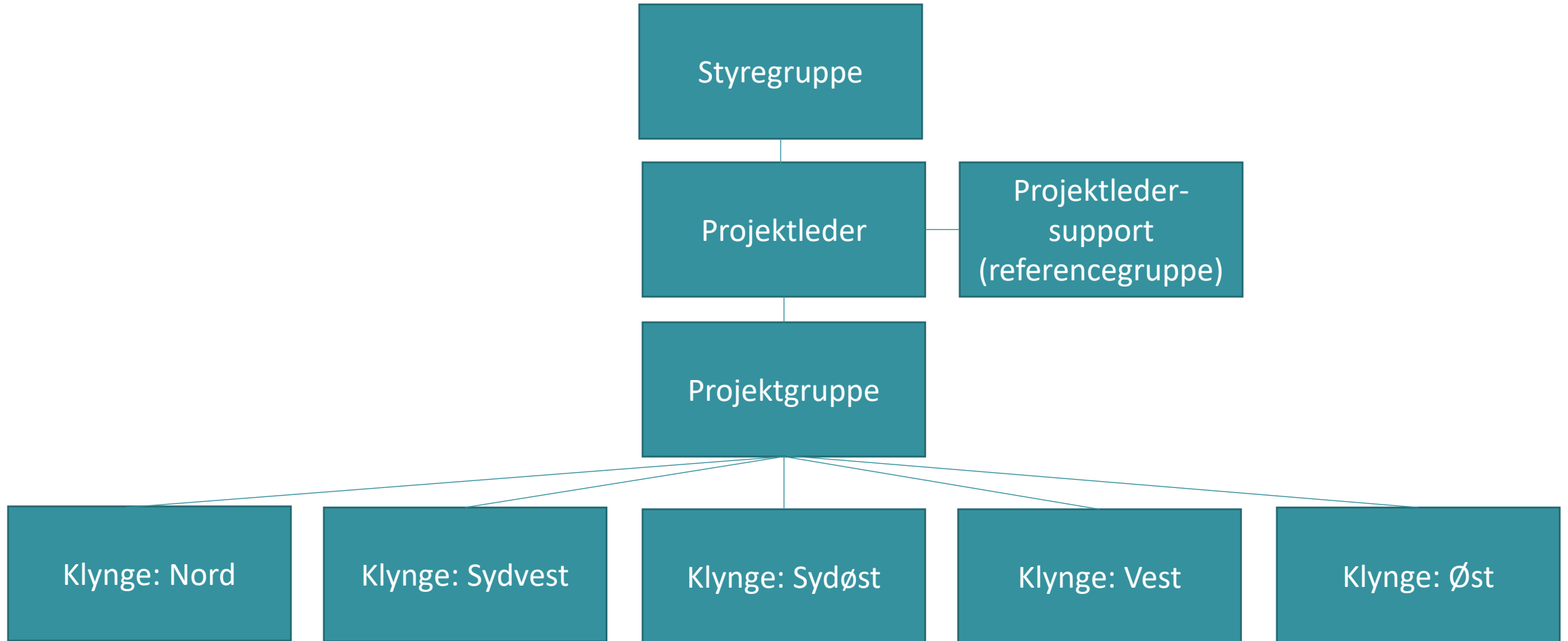
Projekt Læsespots

I et ligeværdigt samarbejde mellem Viborg Bibliotekerne og alle 26 SFO'er i Viborg Kommune udvikles et koncept for **Læsespots**. Disse spots bliver et helt særligt område i den enkelte SFO, der skal skabe læselyst gennem oplevelse af den gode historie.

Dette vil ske gennem fortælle- og læseaktiviteter samt etablering af "SFO-bibliotek" og inspirerende indretning.

Centralt i projektet står: **Inddragelse af børnene, kompetenceudvikling og driftsmodel**. Mulighed for inddragelse af frivillige undersøges i udvalgte institutioner.

Organisering

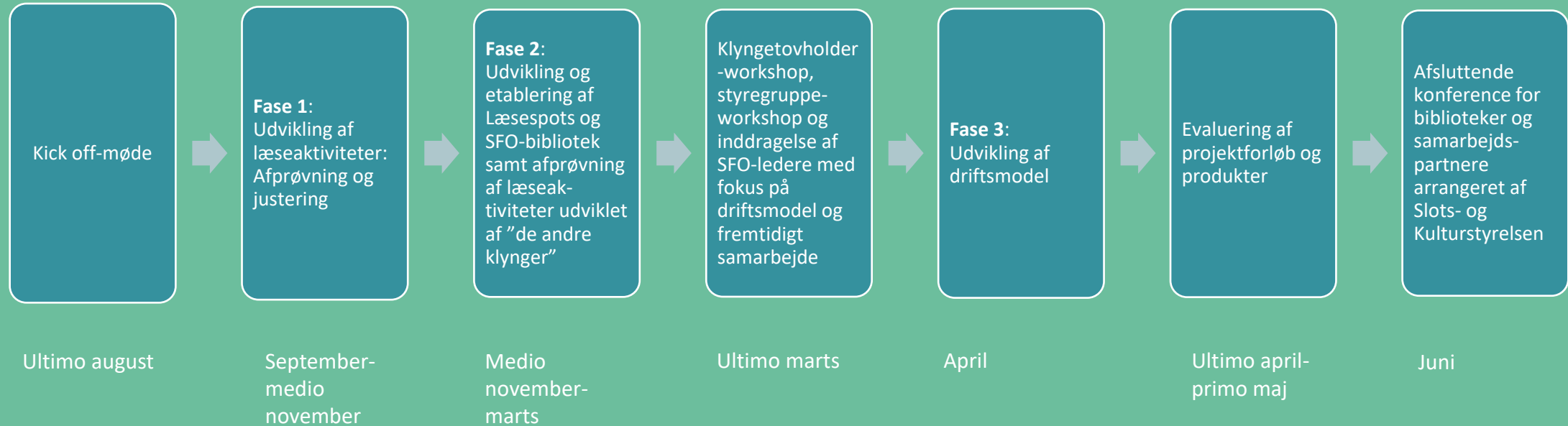

Klyngerne

Klynge Nord	Klynge Sydvest	Klynge Sydøst	Klynge Vest	Klynge Øst
Brattingsborgskolen	Frederiks Skole	Bøgeskovskolen	Finderuphøj Skole	Hammershøj Skole
Løgstrup Skole	Hald Ege Skole	Egeskovskolen	Mønsted Skole	Houlkærskolen
Mølstrup Skole	Karup Skole	Rødkærsbro Skole	Sparkær Skole	Møllehøjskolen
Nordre Skole	Søndre Skole		Stoholm Skole	Overlund Skole
Skals Skole			Vestfjendsskolen	Sødalskolen/Løvel
Ulbjerg Skole			Vestre Skole	Sødalskolen/Rødding
Vestervang Skole				Ørum Skole

Hver SFO har en **læsespotansvarlig**, som er projektdeltager

Projektets forløb i skoleåret 2020-21

Projektopstart

Dig og projektet

VIBORG
KOMMUNE

Individuel overvejelse ved projektstart

- Hvad glæder du dig mest til i projekt Læsespots?
- Hvad vil du gerne have ud af at deltage i projektet?
- Hvilke kompetencer og erfaringer kan du bidrage med?
- Hvordan og hvornår vil du dele din viden og dine erfaringer fra projektet med dine kolleger?
- Hvilke udfordringer ser du – og hvad kan du gøre for at mindske dem?

Fase 1: Udvikling af læseaktiviteter

september-november

VIBORG
KOMMUNE

Fase 1: Udvikling af læseaktiviteter

Målet med denne fase er, at hver klynge ved fasens afslutning har udviklet og beskrevet mindst 2 læseaktiviteter (se skabelon s. 16, deadline 6. november).

- Læseaktiviteterne skal være inspireret af det ”benspænd”, som klyngen fik tildelt på kick off-mødet.
- Læseaktiviteterne må gerne bygge videre på eksisterende erfaringer, men husk at inddrage børnene.
- Læseaktiviteterne skal uden større forberedelse kunne afvikles af medarbejdere fra SFO'en.

Overvejelser i klyngen ved starten af fase 1

- **Skal vi arbejde med en eller flere særlige målgrupper?** (Eksempler: Piger, drenge, tosprogede, særlige interessefællesskaber, 0.-1. klasse, 2.-3. klasse, svage læsere...)
- **Hvor meget skal vi arbejde sammen på tværs og hvordan?** Kunne det f.eks. være en idé, at 2-3 SFO'er udvikler et koncept sammen med en biblioteksformidler, og at de øvrige derefter afprøver og kvalificerer? Hvordan udnytter vi de timer, som vi har til rådighed, bedst?
- **Hvem kan bidrage med hvilke kompetencer og erfaringer i forhold til opgaven?**
- **Hvor meget tid har vi hver især til rådighed i denne fase?**
- **Hvornår og hvordan skal vi inddrage børnene?** Se afsnittet om samskabelse s. 21 ff.
- **Hvor mange og hvilke børn skal inddrages i udviklingsarbejdet?**
- **Skal vi arbejde koncentreret over kort tid inden for fasen eller sprede arbejdet ud over hele perioden?**
- **Hvordan skal vi opsamle og dokumentere den viden og erfaring, som vi skaber?**
- **Er der særlige hensyn, vi skal tage i denne fase?**
- **Har vi brug for hjælp til noget – og hvem kan hjælpe?**

Skabelon til beskrivelse af aktivitet

- Aktivitetens overskrift
- Varighed
- Materialer
- Forberedelse
- Beskrivelse af aktivitet trin for trin
- Særlige opmærksomhedspunkter
- Hvilken klynge har udviklet aktiviteten?

Fase 2: Udvikling af koncept for fysiske Læsespots og "SFO-bibliotek"

november-marts

VIBORG
KOMMUNE

Fase 2: Udvikling af koncept for fysiske Læsespots og "SFO-bibliotek"

Målet med denne fase er 1.) at etablere et fysisk sted, Læsespot, i alle SFO'erne, som er egnet til læseaktiviteter og 2.) skabe et "SFO-bibliotek" med forskellige materialer.

- Et Læsespot kan enten være en fast "installation" eller en mobil løsning, som ikke er fremme/tilgængelig hele tiden (f.eks. et telt, et historietæppe med tilhørende puder el.lign.)
- Materialerne i "SFO-biblioteket" må gerne være koblet til læseaktiviteter udviklet i fase 1, men det er ikke et krav.
- "SFO-biblioteket" skal kunne cirkulere i og mellem klyngerne.
- Viborg Bibliotekerne har ansvar for at administrere "SFO-biblioteket", når de er etableret. Inspirationen kan hentes fra konceptet Bamsebøger, der er et tilbud til dagtilbud, og Aalborg Bibliotekernes læsefamilieposer.

Overvejelser i klyngen ved starten af fase 2

– Fysiske Læsespots i hver SFO

- **Hvor meget skal vi samarbejde – og hvad skal vi samarbejde om?** For eksempel: Kunne det give mening, at et par af klyngens SFO'er etablerer Læsespots først og deler erfaringer med de øvrige SFO'er, inden disse går i gang? Skal vi starte med at indsamle input fra børnene i alle SFO'erne og derefter dele og bruge denne inspiration ved etablering af alle Læsespots i klyngen?
- **Er der viden fra fase 1, som kan bruges i denne fase – og hvad skal vi bruge den til?**
- **Hvem kan bidrage med hvilke kompetencer og erfaringer i forhold til opgaven?**
- **Hvor meget tid har vi hver især til rådighed i denne fase?**
- **Hvornår og hvordan skal vi inddrage børnene?** Se afsnittet om samskabelse s. 21 ff.
- **Hvor mange og hvilke børn skal inddrages i udviklingsarbejdet?**
- **Hvordan skal vi opsamle og dokumentere den viden og erfaring, som vi skaber?**
- **Er der særlige hensyn, vi skal tage i denne fase?**
- **Har vi brug for hjælp til noget – og hvem kan hjælpe?**

Overvejelser i klyngen ved starten af fase 2 – ”SFO-bibliotek”

OBS! Forud for denne fase har der været et projekt-gruppemøde, hvor spørgsmålet om effektivt samarbejde mellem klyngerne i forbindelse med udvikling af et koncept for SFO-biblioteket har været drøftet.

- **Hvad skal et SFO-bibliotek kunne?**
- **Hvad skal et SFO-bibliotek bestå af?**
- **Hvordan sikrer vi, at det er let at booke, håndtere og bruge SFO-biblioteket?**
- **Hvornår og hvordan skal vi inddrage børnene? Se afsnittet om samskabelse s. 22 ff.**
- **Hvor mange og hvilke børn skal inddrages i udviklingsarbejdet?**
- **Hvordan skal vi opsamle og dokumentere den viden og erfaring, som vi skaber?**
- **Er der særlige hensyn, vi skal tage i denne fase?**
- **Har vi brug for hjælp til noget – og hvem kan hjælpe?**

Samskabelse med børn

Inspiration og værktøjer

VIBORG
KOMMUNE

Om dette afsnit af håndbogen

Afsnittet er en kort introduktion til begrebet samskabelse og tager udgangspunkt i publikationen ”Co-create – Samskabelse med børn i fokus” skrevet af Lene Tanggaard og Josefine Dilling, Aalborg Universitet. Den kan downloades via dette link, hvis det har interesse:

<https://vbn.aau.dk/en/publications/co-creation-samskabelse-med-b%C3%B8rn-i-fokus>

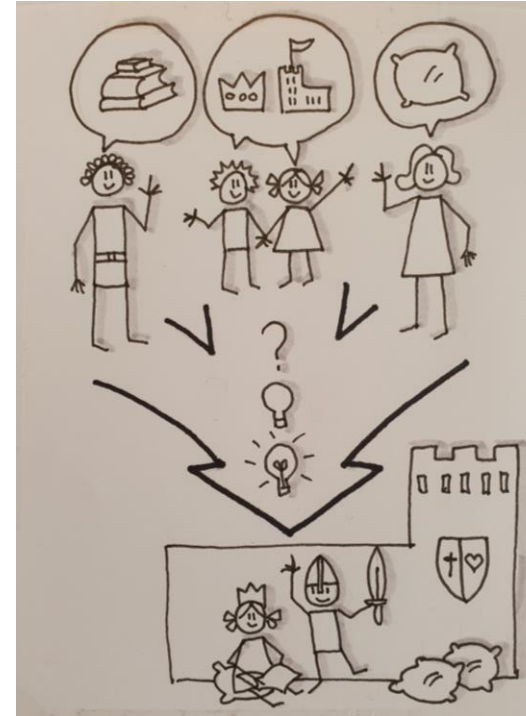
Publikationen er udgivet af CoC Playful Minds, der er sat i verden for at gøre Billund til børnenes hovedstad. Organisationen står bag hjemmesiden <https://www.cocplayfulminds.org/>. Her er der samlet mange nyttige erfaringer og værktøjer, som også kan bruges til at inspirere projekt Læsespots. Særligt skal fremhæves sidens Toolbox, hvor man kan downloade pdf-filer med vejledninger til, hvordan man konkret kan samskabe med børn: <https://www.cocplayfulminds.org/videnlab/toolbox/>. Især kan publikationen ”Tools 3-100 årige” anbefales. Her er der en guide, der kan hjælpe med at føre jer trygt gennem en samskabelsesproces trin for trin.

Samskabelse med børn

”Samskabelse med børn er en praksis, en metode, en ideologi, hvor **børn og voksne** **ligeværdigt og risikovilligt** skaber noget sammen. I samskabelse er det sagen, der er i centrum, og deltagerne inddrager ligeværdigt deres forskellige perspektiver på den fælles sag og skaber derigennem et fælles ejerskab. Det er de voksne, der har **det etiske ansvar** for børnenes trivsel og for at skabe den rammesætning, der muliggør ligeværdighed, lige initiativret, aktiv deltagelse og meningsfuld involvering.”

Lene Tanggaard og Josefine Dilling

Principper i samskabelse med børn

- Børn og voksne har lige værdighed, lige deltagelsesret og lige initiativret.
- Børn og voksne lærer med og af hinanden og er gensidigt afhængige af hinanden.
- Det kræver tid at samskabe med børn: Respektér deltagernes tid og engagement.
- Barnets perspektiv indgår i forskellige former i dele af eller hele processen.
- Voksne handler med en etisk opmærksomhed på barnets særlige position og ulige forudsætninger.
- Byg på fælles interesser i at løse virkelige udfordringer og skabelsen af noget, hvor alles perspektiver inddrages.
- Alle samskabelsesforløb er unikke og præget af uforudsigelighed.
- Det skal være en god oplevelse at deltage: Skab et tillidsfuldt rum, hvor deltagerne tør risikere noget af sig selv og kan spille hinanden gode.
- Processen kræver planlægning, rammesætning, fleksibilitet, facilitering, tydelig kommunikation og metoder til at gennemføre processen.
- Tro på, at samskabelsen fører til en bedre verden.

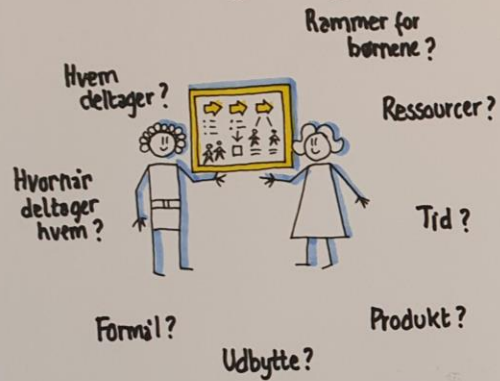
Hvorfor samskabe med børn?

- Samskabelsesprocesser fører til både bedre processer og bedre resultater, fordi der er fokus på mennesker og deres behov og på at inddrage flere perspektiver på en fælles sag.
- Samskabelse med børn bidrager til en proces præget af en legende tilgang, åbenhed og en etisk opmærksomhed på, hvordan vi kan spille hinanden gode, afprøve nye positioner samt forstå nye perspektiver og muligheder.
- Samskabelse har en værdi i sig selv, fordi den bygger på en antagelse om, at vi har fælles udfordringer og interesser, som vi sammen kan løse bedre end hver for sig.
- Samskabelse sætter fokus på at respektere hinanden og mødet med andre og på, at det er sjovt, lærerigt og værdifuldt at skabe noget sammen.
- I processen udvikles et fællesskab om udfordringer, viden og processer, som både bidrager til mere dialog, øget kendskab til hinanden og til et vidensområde eller en problemstilling.
- Samskabelsesprocesser bidrager til at skabe ejerskab til den nye og fælles løsning.
- Samskabelsesprocesser medvirker til at skabe og forstærke motivation, mening og virkelyst hos alle deltagere. Det kan medføre bedre løsninger, øget indsigt, nye relationer og styrke handlingspotentialer, kulturmøder, identitetsforståelse og demokratisk dannelse.
- Samskabelse giver anledning til dybere læring, fordi man lærer og husker bedre, når man selv er engageret i at tilegne sig ny viden og kan opleve mening i formål og proces.

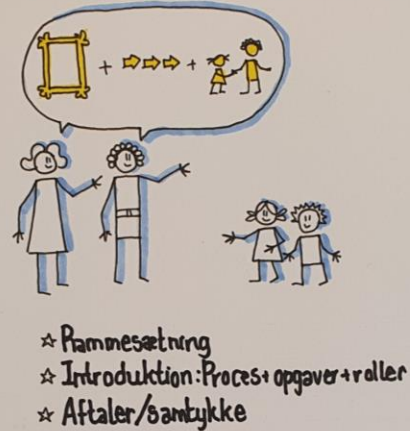

Samskabelsens 6 trin

1. Planlægning

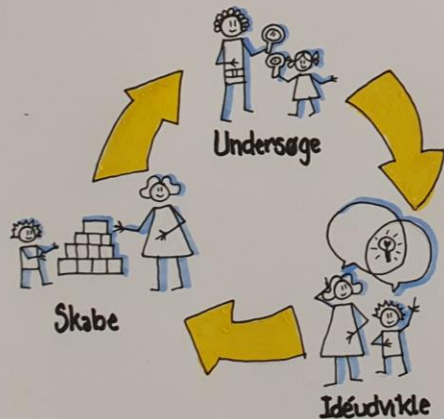
2. Børnenes entré

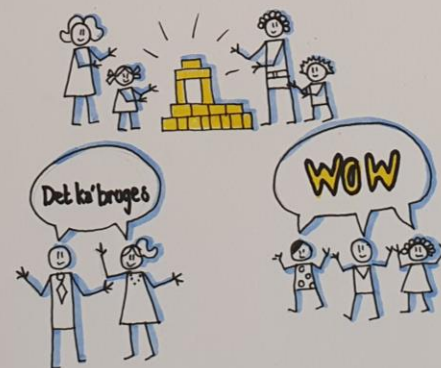
3. Faglig viden

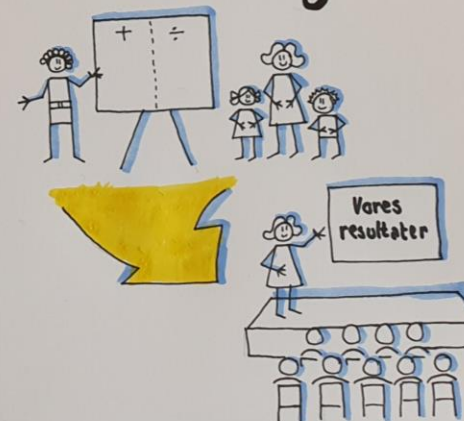
4. Løsninger

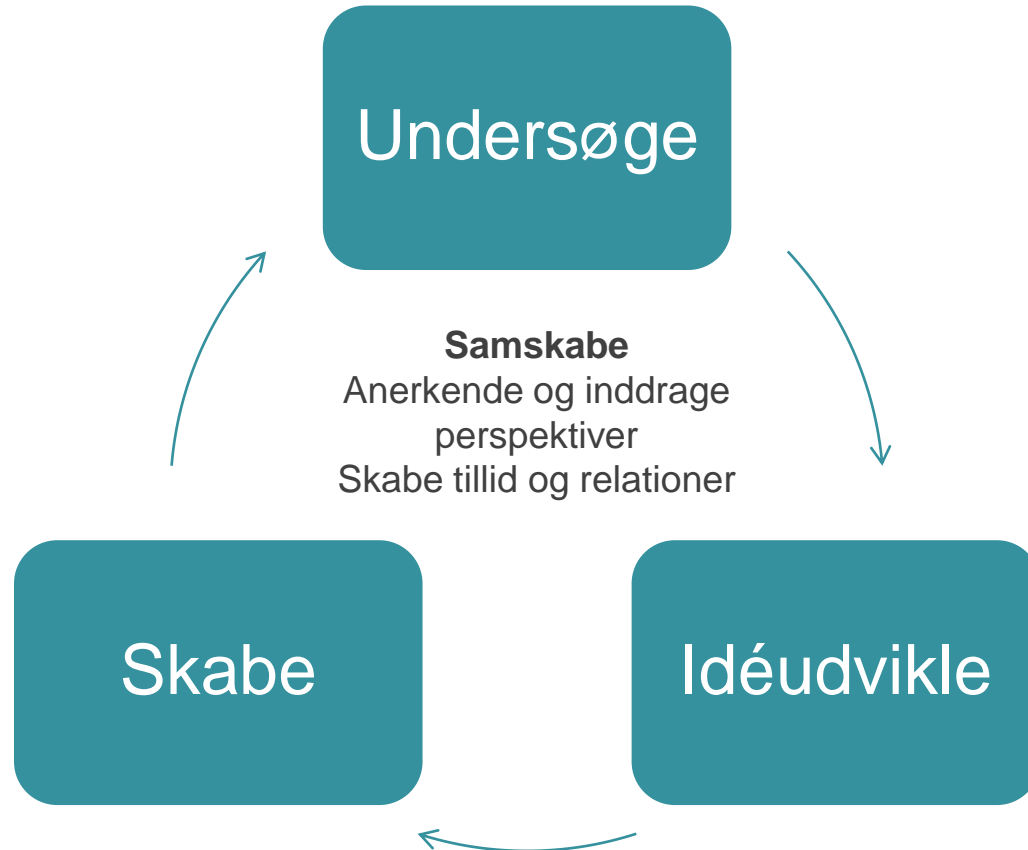
5. Præsentation

6. Evaluering

”Samskabelsestrekanten” #1

Undersøge

Opdage, lytte, se, mærke og forstå verden

Idéudvikle

Få nye idéer, kvalificere, udvikle og udvælge dem

Skabe

Bygge prototyper, teste og fremtidssikre

Samskabelsestrekanter #2

Trekanten er bygget op af tre faser, der ligger på et fundament af samskabelse, som gennemsyrrer alle faserne. Alle faserne hænger sådan sammen, at man ideelt kan stå med en spæd idé, problemstilling eller et behov, som gennem faserne bearbejdes, analyseres, undersøges og udvikles, så man til sidst står med en god og virksom løsning.

Faserne er strukturerede i processer, der åbner og lukker. Det er muligt at bevæge sig dynamisk både i faserne, mellem faserne og de forskellige positioner. Hver fase starter med et åbent mindset, hvor der indsamles ny viden eller skabes idéer, som gennem fasen langsomt vurderes og bearbejdes og afsluttes med at lukke ned gennem sortering og udvælgelse.

Det er ikke nødvendigvis en på forhånd logisk eller givet rækkefølge på faserne. Det vil afhænge af konteksten, sagen og ressourcerne, hvilken fase man starter med. Nogle gange vil man åbne og afgrænse en problemstilling, inden man søger ny viden. Andre gange har man behov for at få ny viden, inden man kan åbne og afgrænse sin problemstilling.

Samskabelse er en iterativ proces. Det betyder, at man gentager og opdager nye sammenhænge, der gør, at man naturligt bevæger sig mellem faser og metoder gennem hele processen.